

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی

برنامه

دوره کارشناسی

«علوم سیاسی»

فهرست مطالب

فصل ۱) اصول حاکم بر تدوین برنامه

۱-۱. برخورد علمی با برنامه ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۲-۱. تأکید بر محتوی اصلی برنامه

۳-۱. کارآمدی و خود تنظیمی آموزشی

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

فصل ۲) تعاریف واژگان و ساختار برنامه

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

۲-۲. تعاریف واژگان

۳-۲. ساختار برنامه

فصل ۳) برنامه مقطع کارشناسی علوم سیاسی

۱-۳. جدول ۱: دروس عمومی

۲-۳. جدول ۲: دروس اصلی

۳-۳. جدول ۳: دروس اختیاری

فصل ۴) سرفصل دروس

۱-۴. سرفصل دروس اصلی رشته «علوم سیاسی»

۴-۲. سرفصل دروس اختیاری رشته «علوم سیاسی»

فصل ۵) جدول سایر پیشنهادها جهت اجرای مناسب تر برنامه

فصل ۱

اصول حاکم بر تدوین برنامه

برنامه حاضر بر مبنای «اصول حاکم بر تدوین برنامه های درسی دانشگاهی» مصوب جلسه شماره ۲-۶۹۶ مورخ ۸۷/۸/۱۱ شورای برنامه ریزی (آموزش عالی) تنظیم شده است. در این راستا، در این فصل با تأکید بر برخی از این اصول و پیامدهای آن، برخی ویژگی های اصلی برنامه مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۱-۱. برخورد علمی با برنامه ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۱-۱-۱. در تنظیم و تدوین برنامه تلاش شده است که کلیه اجزا برنامه اعم از ساختار یا محتوی بر پایه دلایل و نتایج حاصل از اصول حاکم تعیین شوند. به همین دلیل طراحی برنامه بر مبنای یک فرایند منطقی صورت گرفته و در نهایت اهداف هر بخش از برنامه دقیقاً بیان شده و سپس بر اساس آن تکمیل شده است.

۱-۱-۲. در تدوین برنامه، اصول مدیریت پویا و استفاده از «خود تنظیمی» مورد تأکید قرار گرفته و از تکیه بر پیش فرض های ساختاری یا مدیریتی در رابطه با تضمین کیفیت تا حد امکان پرهیز شده است. در این دیدگاه تضمین حداقل های آموزشی در چارچوب مصوب برنامه و از طریق وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صورت گرفته و تضمین مابقی استانداردها با تنظیمات و اجرای مابقی برنامه بر عهده مجری خواهد بود.

۱-۲. تأکید بر محتوی اصلی برنامه

ضمن تأکید بر انعطاف پذیری، حداقل های آموزشی به عنوان محتوی اصلی برنامه در قالب دروس الزامی و انتخابی در برنامه گنجانده شده اند. در این راستا، هسته برنامه، محتوی اصلی و تخصصی هر رشته را تضمین نموده و دروس مشترک پایه معلومات عمومی و جامعیت علمی برنامه را در یک پایه خاص تضمین می کند.

۱-۳. کارآمدی و خود تنظیمی آموزشی

۱-۳-۱. عدم همگونی دانشجویان پذیرفته شده در دانشگاه ها، بالاخص در رشته های علوم و انگیزه ها، علایق و استعداد های متفاوت این گونه دانشجویان مدنظر قرار گرفته است. (مخصوصاً در شرایط فعلی که پذیرش به صورت متمرکز از طریق کنکور سراسری صورت می پذیرد.)

۱-۳-۲. آینده شغلی و بالاخص محدودیت های موجود در بازار کار و تغییرات موجود در این زمینه با توجه به توانایی های متفاوت دانشجویان پذیرفته شده، مدنظر قرار گرفته است.

- ۳-۳-۱. توانایی‌های مختلف دانشگاه‌ها در زیرشاخه‌های مختلف رشته‌های مورد نظر و همچنین مزیت‌های بومی و تنوع کادر هیئت علمی آموزشی و پژوهشی، مدنظر قرار گرفته است.
- ۴-۳-۱. عدم امکان بازنگری مستمر و متمرکز در کشور مورد توجه قرار داشته و عامل‌های متضمن «خود تنظیمی» برنامه با بازخورد منفی در جهت اعمال عوامل لازم برای بازنگری در دروس و استاندارد آن‌ها، تأمین هیئت علمی در رشته‌های مورد نظر جامعه و بازار کار و نظایر آن مدنظر قرار گرفته است.
- ۵-۳-۱. تنوع علایق و همچنین ایجاد محمل مناسب جهت ادامه تحصیل در رشته‌های «بین‌رشته‌ای» (*interdisciplinary*) با تأکید بر عدم لزوم تصویب برنامه‌های متعدد مدنظر قرار گرفته است.

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

- ضمن تأکید بر لزوم ارائه مناسب برنامه با استانداردهای مورد نظر،
- ۱-۴-۱. استفاده بهینه از وقت استادان و عدم تشویق در ایجاد دروس تکراری مدنظر قرار گرفته است. امکان ارائه دروس متنوع و تخصصی با تأکید بر لزوم ایجاد زمان لازم برای استادان جهت به‌روز ماندن و پرداختن به پژوهش مورد توجه قرار گرفته است.
- ۲-۴-۱. تضمین تشکیل آسان و بدون مشکل کلاس‌ها و عدم تشویق ارائه مکرر یا موازی کلاس‌ها مورد توجه قرار گرفته است.
- ۳-۴-۱. تشکیل کلاس‌ها با تنوع دانشجویی (در حد امکان) به جهت آشنایی بیشتر دانشجویان با رشته‌های مجاور و مشابه و اغنا بیشتر کلاس‌ها و تمرکززدایی علمی مدنظر قرار گرفته است.
-

فصل ۲

تعاریف واژگان و ساختار برنامه

در این فصل ابتدا به بررسی پیامدهای اصول مطروحه در فصل ۱ پرداخته و سپس ساختار کلی برنامه را بر مبنای موارد مذکور ارائه خواهیم کرد.

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

برخی پیامدهای این اصول عبارتند از:

۱-۱-۲. چارچوب برنامه باید دارای یک ساختار کلی از پیش تعیین شده که در آن فقط حداقل‌های لازم تثبیت شده باشند، باشد و تعیین مابقی جزئیات باید در اختیار مجری قرار گیرد.

۲-۱-۲. برنامه باید دارای یک ساختار بلوک-بلوک با روند سلسله مراتبی «کلی به جزئی» باشد به این معنا که دروس بالاتر بین رشته‌های متعدد مشترک بوده و به تدریج با نزول در سلسله مراتب دروس خاص تر مطرح می شوند.

۳-۱-۲. هر بلوک از برنامه باید با اهداف مشخص تنظیم شده و بر مبنای این اهداف سیاستگذاری و تکمیل شود (چه از لحاظ تعداد واحد و چه از لحاظ محتوی دروس).

۴-۱-۲. دروس اجباری در برنامه فقط در حد ضرورت و فقط به جهت تضمین حداقل‌های آموزشی ظاهر می شوند و مابقی دروس باید در یک قالب انعطاف پذیر با اهداف مشخص ارائه شوند.

۵-۱-۲. برنامه باید شامل یک «هسته» مشخص که تضمین کننده حداقل‌های لازم در هر رشته است باشد.

۶-۱-۲. برنامه باید دارای یک بخش با حجم مناسبی مرتبط با دروس اختیاری/کهاد باشد.

۲-۲. تعاریف واژگان

در این بخش به تعریف واژگان مورد استفاده در این برنامه می پردازیم.

۱-۲-۲. برنامه

به برنامه ارائه شده در این مجموعه و جزئیات محتوی و مقررات مربوطه اشاره دارد، که در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت اجرا در کلیه دانشگاهها مصوب می شود. (این مفهوم با برنامه درسی که نهایتاً در هر یک از دانشگاهها اجرا خواهد شد متفاوت است).

۲-۲-۲. مجموعه آموزشی

عبارت از مجموعه‌ای از رشته‌های مختلف است که دارای جنبه‌های مشترک علمی-آموزشی هستند و اساساً در برنامه درسی آنها وجود دروس مشترک امکانپذیر است.

۲-۲-۳. ضوابط «در اختیار دانشگاه»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که توسط مرجع ذی صلاح در دانشگاه تثبیت شده و پس از آن رعایت آنها در زیر مجموعه‌های مربوطه (نظیر دانشکده-گروه-دانشجو) الزامی است. اختیار تعیین این ضوابط می‌تواند به زیر مجموعه‌های مربوطه با رعایت سلسله مراتب تفویض شود، مگر عبارت «فقط در اختیار دانشگاه» به کار رفته باشد. (مثال: نظیر معافیت دروس و ...)

۲-۲-۴. ضوابط «در اختیار دانشکده»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «دانشکده» تعریف می‌شود.

۲-۲-۵. ضوابط «در اختیار گروه»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «گروه» تعریف می‌شود. چنانچه در دانشکده‌ای گروه وجود نداشته باشد تصمیم‌گیری در مورد اختیارات مربوطه به عهده دانشکده خواهد بود.

۲-۲-۶. ضوابط «در اختیار دانشجو»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که اساساً در چارچوب سایر مقررات بدون محدودیت ویژه و در اختیار دانشجو هستند. (هدایت استاد راهنما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.)

۲-۲-۷. درس «الزامی»

درسی است که با سرفصل معین در برنامه مشخص شده و اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه توسط دانشجو الزامی است.

۲-۲-۸. درس «انتخابی»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه از بین جدولی از دروس که چارچوب آن توسط برنامه مشخص شده است، الزامی است.

۲-۲-۹. درس «اختیاری»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات «در اختیار دانشجو» است.

۲-۲-۱۰. درس «پیشنیاز»

درسی است که اخذ و قبولی در آن قبل از درس دیگری الزامی باشد.

۲-۲-۱۱. درس «همنیاز»

درسی است که اخذ آن همزمان با یا قبل از درس دیگری صورت می پذیرد.

۲-۲-۱۲. درس «پایه»

درسی است که در برنامه به دلیل آماده نمودن دانشجو به منظور گذراندن دروس اصلی و تخصصی رشته و یا به علت افزایش اطلاعات و تقویت بنیه علمی و عملی او و همچنین درک بهتر سایر دروس ارائه می شود.

۲-۲-۱۳. «گروه»

کوچکترین واحد آموزشی است که برنامه را در یک رشته اجرا خواهد کرد. چنانچه در ساختار دانشگاه «گروه» موجود نباشد، کلیه وظایف و اختیارات به دانشکده منتقل می شود.

۲-۳. ساختار برنامه

● با توجه به اصول طرح شده در فصل ۱ و پیامدهای این اصول، ساختار کلی برنامه در قالب جدول ۱ شامل بخش‌های زیر ارائه می شود.

۲۰ واحد	- دروس عمومی (جدول شماره ۱)
۱۰۵ واحد	- دروس اصلی (جدول شماره ۲)
۱۰ واحد	- دروس اختیاری (جدول شماره ۳)

جمع: ۱۳۵ واحد

فصل ۳

برنامه مقطع کارشناسی علوم سیاسی

۳-۱. جدول ۱: دروس عمومی

پیش نیاز با زمان ارائه درس	ساعت			واحد	نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری			
	۳۴	–	۳۴	۲	معارف اسلامی (۱)	۱
معارف اسلامی (۱)	۳۴	–	۳۴	۲	معارف اسلامی (۲)	۲
	۳۴	–	۳۴	۲	اخلاق و تربیت اسلامی	۳
	۳۴	–	۳۴	۲	انقلاب اسلامی و ریشه های آن	۴
	۳۴	–	۳۴	۲	تاریخ اسلام	۵
	۳۴	–	۳۴	۲	متون اسلامی (آموزش زبان عربی)	۶
	۵۱	–	۵۱	۳	فارسی	۷
	۵۱	–	۵۱	۳	زبان خارجی	۸
	۳۴	۳۴	–	۱	تربیت بدنی (۱)	۹
تربیت بدنی (۱)	۳۴	۳۴	–	۱	تربیت بدنی (۲)	۱۰
	۳۷۴	۶۸	۳۰۶	۲۰	جمع	

- هریک از دروس زبان فارسی و زبان خارجی باید در هفته حداقل در دو جلسه تدریس شوند.

۲-۳. جدول ۲: دروس اصلی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	اصول روابط بین الملل (الف و ب)	۴	۶۸		۶۸	- -
۲	اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران	۲	۳۴		۳۴	- -
۳	اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم	۲	۳۴		۳۴	مبانی علم سیاست - تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب از قبل از افلاطون تا قرن بیستم (الف و ب)
۴	انقلاب اسلامی ایران	۲	۳۴		۳۴	جنبش‌های اسلامی معاصر - تحولات سیاسی و اجتماعی ایران (از ۱۲۲۸ تا ۱۳۲۰)
۵	تئوری‌های انقلاب	۲	۳۴		۳۴	- -
۶	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب از قبل از افلاطون تا قرن بیستم (الف و ب)	۴	۶۸		۶۸	مبانی علم سیاست
۷	تاریخ تحول دولت در اسلام	۲	۳۴		۳۴	- -
۸	تاریخ روابط بین الملل از ۱۸۷۱ تا ۱۹۴۵	۳	۵۱		۵۱	- -
۹	تاریخ روابط خارجی ایران از قاجاریه تا ۱۳۲۰	۴	۶۸		۶۸	- -
۱۰	تحولات سیاسی و اجتماعی ایران (از ۱۲۲۸ تا ۱۳۲۰)	۴	۶۸		۶۸	- -
۱۱	تحولات سیاسی و اجتماعی ایران (از ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۷)	۴	۶۸		۶۸	جنبش‌های اسلامی معاصر
۱۲	جامعه‌شناسی سیاسی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۳	جنبش‌های اسلامی معاصر	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۴	حقوق اداری (کلیات و ایران)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۵	حقوق اساسی (کلیات)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۶	حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۷	حقوق بین الملل اسلامی	۲	۳۴		۳۴	مبانی علم حقوق
۱۸	حقوق بین الملل خصوصی	۲	۳۴		۳۴	مبانی علم حقوق
۱۹	حقوق بین الملل عمومی	۴	۶۸		۶۸	مبانی علم حقوق
۲۰	خلیج فارس و مسائل آن	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۱	دیپلماسی و رفتار سیاسی در اسلام	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۲	روابط خارجی ایران از ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۷	۴	۶۸		۶۸	- -
۲۳	روش تحقیق در علوم سیاسی (الف و ب)	۴	۶۸		۶۸	- -

برنامه دوره کارشناسی علوم سیاسی

۲۴	سازمان‌های بین‌المللی	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۵	سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران	۳	۵۱		۵۱	- -
۲۶	سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ	۳	۵۱		۵۱	- -
۲۷	سیر قدرت در دریاها	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۸	شناخت ماهیت و عملکرد امپریالیسم	۴	۶۸		۶۸	- -
۲۹	فن دیپلماسی و آداب کنسولی	۲	۳۴		۳۴	- -
۳۰	مبانی اندیشه‌های سیاسی در اسلام (مستند به متون اسلامی)	۲	۳۴		۳۴	- -
۳۱	مبانی جامعه‌شناسی عمومی	۲	۳۴		۳۴	- -
۳۲	مبانی علم اقتصاد	۳	۵۱		۵۱	- -
۳۳	مبانی علم حقوق	۳	۵۱		۵۱	- -
۳۴	مبانی علم سیاست	۳	۵۱		۵۱	- -
۳۵	متون سیاسی به زبان خارجی (الف و ب)	۴	۶۸		۶۸	- -
۳۶	مسائل اقتصادی و سیاسی نفت در ایران	۳	۵۱		۵۱	- -
۳۷	مسائل سیاسی و اقتصادی جهان سوم	۳	۵۱		۵۱	- -
۳۸	مسائل نظامی و استراتژیک معاصر	۳	۵۱		۵۱	- -
۳۹	نظام سیاسی و دولت در اسلام	۳	۵۱		۵۱	- -
۴۰	نوسازی و دگرگونی سیاسی	۲	۳۴		۳۴	- -
جمع		۱۰۵	۱۷۸۵		۱۷۸۵	

● ۳-۳. جدول ۳: دروس اختیاری

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	اداره امور دولتی	۲	۳۴		۳۴	- -
۲	ارتش و سیاست	۲	۳۴		۳۴	- -
۳	اسلام و ایران	۲	۳۴		۳۴	- -
۴	اعراب و اسرائیل و مسئله فلسطین	۲	۳۴		۳۴	- -
۵	اقتصاد بین الملل	۲	۳۴		۳۴	- -
۶	اندیشه های سیاسی در شرق باستان (چین، هند، بین النهرین)	۲	۳۴		۳۴	- -
۷	انقلاب های جهان	۴	۶۸		۶۸	- -
۸	تک درس در اختیار گروه آموزشی دانشکده	۲	۳۴		۳۴	- -
۹	جغرافیای اقتصادی ایران	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۰	جغرافیای سیاسی (تأکید بر جهان اسلام)	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۱	جمهوری اسلامی ایران و نهضت های رهایی بخش	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۲	خاورمیانه و سیاست بین الملل	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۳	روانشناسی اجتماعی	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۴	سیاست و حکومت در آسیای جنوبی	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۵	سیاست و حکومت در آفریقا	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۶	سیاست و حکومت در آمریکای لاتین	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۷	سیاست و حکومت در اروپای باختری	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۸	سیاست و حکومت در ایالات متحده آمریکا	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۹	سیاست و حکومت در چین	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۰	سیاست و حکومت در خاورمیانه	۲	۳۴		۳۴	- -

برنامه دوره کارشناسی علوم سیاسی

۲۱	سیاست و حکومت در شوروی	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۲	مالیه عمومی	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۳	مسائل سیاسی و اقتصادی اروپای غربی	۳	۵۱		۵۱	- -
۲۴	مسائل سیاسی و اقتصادی کشورهای اروپای شرقی	۳	۵۱		۵۱	- -
۲۵	مطبوعات سیاسی ایران از انقلاب مشروطیت به بعد	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۶	نظام‌های اقتصادی تطبیقی	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۷	نظام‌های سیاسی تطبیقی	۲	۳۴		۳۴	- -
جمع		۵۱	۱۱۰۵		۱۱۰۵	